

БАТЬКІВСЬКЕ ВИХОВАННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА СІМ'Ї В ТВОРЧОСТІ А. С. МАКАРЕНКА

УДК [37.013.42:316.362]:37.091.4Макаренко

О. П. Скоромна

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА МОЛОДОЇ СІМ'Ї У ПРАЦЯХ А. С. МАКАРЕНКА

За останні десятиліття не слабшає інтерес до питань сімейної педагогіки та сімейного виховання. Як відзначають дослідники, сучасна сім'я переживає складний етап – перехід від традиційної моделі до нової; поряд з традиційними функціями сім'я покликана бути надійним психологічним «укриттям», яке допомагає людині швидко адаптуватися до мінливих умов сучасного життя.

Сім'я забезпечує своїм членам економічну, соціальну, психологічну та фізичну безпеку, проте останнім часом все більше соціологів, педагогів відзначають кризові явища в інституті сім'ї: зниження вікових меж укладення шлюбів, зростання кількості розлучень, народження дітей самотніми матерями, покинуті діти та ін.

З'явилася значна кількість сімей, які потребують захисту і допомоги. Це сім'ї одиноких матерів, розлучених батьків, удівців, сім'ї з інвалідами, які взяли під опіку дітей, багатодітні сім'ї, сім'ї біженців і вимушених переселенців та ін. Серед них особливе місце займають молоді сім'ї, які, з одного боку, є найбільш перспективними в питаннях рішення демографічних і соціально-економічних проблем країни, а, з іншого боку, найбільш уразливі і нестабільні.

Соціальна педагогіка орієнтована не тільки на вирішення сімейних проблем, але і на зміцнення і розвиток, відновлення внутрішнього потенціалу сім'ї для виконання його численних суспільно значимих функцій.

Молода сім'я має свої, тільки їй властиві, особливості.

Перша з них – недостатній рівень матеріальної та фінансової забезпеченості, і в той же час об'єктивно підвищена матеріальна і фінансова потреба у зв'язку з необхідністю улаштування сімейного життя. Сьогодні середній дохід у молодих сім'ях в 1,5 рази менший, ніж у середньому по країні [1].

Друга особливість – специфічний віковий період членів сім'ї. Це час, коли молоде подружжя вимушені проходити певні ступені соціалізації: отримувати освіту, професію, робоче місце.

Нарешті, третя особливість – необхідність психологічної адаптації до сімейного життя і до появи дітей. Як правило, саме молоді сім'ї мають малолітніх дітей, які потребують індивідуального підходу до їх виховання, навчання і зміцненню здоров'я. Від того, як успішно буде

пройдений даний адаптаційний період, багато в чому залежить збереження і міцність шлюбу. Сьогодні 17,9 % молодих сімей потребують соціально-педагогічного і психологічного консультування та підтримки [1].

Метою нашої статті є розгляд питання соціально-педагогічної підтримки молодого сім'ї у вихованні дітей в працях А. С. Макаренка.

Розуміння сутності соціально-педагогічної підтримки молодого сім'ї вимагає визначення категорії «молода сім'я». Молода сім'я розуміється як подружжя, у якому вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років, або неповна сім'я, у якій мати (батько) віком до 35 років [3].

Виховання – це частина соціалізуючої освіти. Виховання – це спеціально організований процес пред'явлення соціально схвалюваних цінностей, нормативних якостей особистості і зразків поведінки, тобто це процес залучення людини до загального і належного. На формування особистості дитини значний виховний вплив робить родина. Сім'я – це перша громадська ланка в житті людини. Вона з раннього дитинства направляє свідомість, волю, почуття дитини. Під керівництвом батьків діти набувають свій перший життєвий досвід, вміння та навички життя в суспільстві. А. С. Макаренко підкреслював: «Виховання є процес соціальний в самому широкому сенсі. Виховує все: люди, речі, явища, але насамперед і найбільше – люди. З них на першому місці – батьки і педагоги» [5]. Але школа не може ні замінити, ні частково компенсувати те, що одержує особистість, яка формується від батьків.

А. С. Макаренко багато зробив для розвитку радянської теорії сімейного виховання, був засновником масової пропаганди педагогічно обґрунтованих принципів виховання в сім'ї.

У перші роки радянської влади панувало негативне ставлення до сім'ї як засобу виховання, але вже в 20 – 30-х роках з'явилося нове ставлення і до неї. А. С. Макаренко виходив з того, що сім'я є людським колективом. Він критикував парну сімейну педагогіку, педагогічні бесіди в сім'ї, коли батьки і діти потрапляють у ситуацію прямого протистояння. А. С. Макаренко на перше місце у вихованні ставив батьків і педагогів, які спрямовують і керують вихованням. Для правильного виховання дитини «зовсім не потрібен якийсь особливий час і не потрібно багато часу. Виховання потребує значно більше душі, уваги, почуття відповідальності, а не часу. І чим дитина старша, тим менше потребує часу, тим напруженіша відповідальність» [6, с. 471 – 473].

Вирішальним фактом сімейного виховання є виконання батьками їх громадянського обов'язку перед суспільством. Батьки виховують дітей у кожен момент життя, навіть тоді, коли їх немає вдома. «Як ви одягаєтесь, як ви розмовляєте з іншими людьми і як говорите про інших людей, як ви радієте, сумуєте, як ви поведетеся з друзями і з ворогами, як ви смієтесь, читаєте газету – усе це має для дитини велике значення» [7, с. 63].

А. С. Макаренко вважав, що хороших людей можуть виховати лише щасливі батьки. Якщо до шести років дитина виховувалася правильно і в

ній виховані певні звички активності і гальмування, то на таку дитину ніхто не вплине погано. Дуже шкідливо впливають на дітей сварки і роздратованість у сім'ї – ознака розпущеності, відсутності дисципліни, недоліків у світогляді. Повинна бути не лише чітка мета виховання, а й продумана деталізована програма виховання.

У своїй лекції «Про виховання дітей» в розділі «Загальні умови сімейного виховання», А. С. Макаренко говорив: «Перш за все, звертаємо вашу увагу на наступне: виховати дитину правильно і нормально набагато легше, ніж перевиховувати. Правильне виховання з самого раннього дитинства – це зовсім не така важка справа, як багатьом здається. Це по силі кожній людині, кожному батькові і кожній матері. Добре виховати свою дитину легко може кожна людина, якщо тільки вона цього дійсно захоче, а крім того, це справа приємна, радісна, щаслива» [4].

Сім'я для дитини є одночасно і середовищем існування, і виховним середовищем. Вплив сім'ї особливо важливий у початковий період життя дитини і набагато перевищує всі інші виховні впливи. За даними досліджень, сім'я у цьому випереджає і школу, і засоби масової інформації, і вплив вулиці, друзів, літератури і мистецтва. Це дозволило педагогам вивести залежність: успішність формування особистості обумовлюється насамперед сім'єю. Чим краще родина, і чим краще вона впливає на виховання, тим вище результати фізичного, морального, трудового виховання особистості. За рідкісним винятком постійно підтверджується залежність: яка сім'я, така і виростає у ній людина.

Кожна сім'я, говорив А. С. Макаренко, веде своє господарство, дитина – член сім'ї і, отже, учасник всього сімейного господарства. З ранніх років у сімейних умовах він привчається до майбутньої своєї господарської діяльності в більш широких масштабах. Саме тут, в умовах сімейної господарської діяльності, у дітей виховуються колективізм, чесність.

Значним внеском у педагогічну науку є вчення А. С. Макаренка про батьківський авторитет, основою якого є життя і праця батьків. Він дав глибокий аналіз різних типів авторитету (придушення, відстані, чванства, педантизму, резонерства, любові, доброти, дружби, підкупу).

Виховання у сім'ї ґрунтується передусім на авторитеті батьків, оскільки для дитини перших років життя зміст їх авторитету, за словами А. С. Макаренка, полягає в тому, що він не вимагає ніяких доказів, приймається нею як безсумнівна гідність старшого, як його сила і цінність. Авторитет (лат. *autoritas* – влада) реалізує себе у впливі особи, життєвому досвіді, заснованому на знаннях, моральних чеснотах.

Переваги авторитетних для дитини батьків ґрунтуються на їхніх знаннях, уміннях, досвіді, зрілості, а не на зверхності або поблажливості. Справжній батьківський авторитет виростає на любові до дітей. Будучи оточеною цією любов'ю, дитина відчуває довіру, повагу авторитетного дорослого, потребу в спілкуванні з ним; живе з упевненістю, що він

завжди за необхідності опікатиме і захищатиме її. Батьківська любов супроводжує людину все життя, вона є джерелом і гарантом її емоційної рівноваги і духовного здоров'я.

Кожна сім'я унікальна щодо організації свого життєвого простору, розподілу обов'язків, культури спілкування, виховання дітей. У цьому багатоманітті психологи виокремлюють такі типи взаємодії батьків і дітей:

1. Любов-пристрасть. Такі стосунки характеризують ставлення батьків до своєї дитини як до найдосконалішої істоти, прагнення бути поруч із нею, некритичне оцінювання її поведінки. У зв'язку з цим часто виникають труднощі щодо узгодження бажань дитини і вимог до неї.

2. Любов-гармонія. Якісними ознаками таких стосунків є віра батьків у можливість, перспективи своєї дитини, підтримка її захоплень, сприяння розвитку її здібностей, тактовна участь у її справах. Водночас батьки ставляться до дитини цілком тверезо, бачать її недоліки, допомагають долати їх, зосереджуватися на проблемах саморозвитку і самореалізації. Усе це створює дитині атмосферу психологічного комфорту, відкриває можливості для виявлення її ініціативи, сприяє їй в об'єктивній самооцінці.

3. Любов-марнославство. Вражені марнославством батьки проявляють непомірні амбіції щодо можливостей, перспектив своєї дитини, часто ставлять перед нею непосильні завдання, незважаючи на вікові та індивідуальні особливості і можливості, форсують її працездатність, розвиток здібностей. За непідтвердженості своїх сподівань розчаровуються в дитині, створюючи відповідний психологічний тип стосунків, який нерідко травмує дитину на все життя.

4. Любов-конфлікт. Таким взаєминам батьків і дітей властиві спалахи й охолодження любові, істеричність. Ініціюють їх переважно одинокі матері. Як правило, вони травмують, руйнують психіку дитини, зумовлюють різкі перепади її емоційного стану, нестриманість, вразливість до несприятливих зовнішніх впливів [2].

Авторитет, у тому числі й батьківський, формується й існує для дитини поза її суб'єктивною волею. Він є незалежною від інтелектуальних процесів, часто неусвідомленою оцінкою своїх батьків. Психологічний механізм цієї оцінки є дуже складним, підвладним багатьом чинникам. Спрощено його можна уявити як процес усвідомлення дитиною значущості батьків у її житті, їхньої високої людської, іноді ділової репутації, життєвої надійності, доброти, готовності завжди й у всьому бути поруч. Щоб не думали і не стверджували на цю тему батьки, про їх авторитетність в очах дитини можна судити на підставі її ставлення до батьківських слів, поведінки, вчинків. Справжнього авторитету неможливо підмінити нічим, хоч нерідко педагогічно неграмотні, морально нерозвинені, байдужі до своїх дітей батьки нав'язують форми взаємодії, які свідчать про імітацію,

підміну авторитету. Найпоширенішими, за спостереженнями А. С. Макаренка, є такі типи підміни батьківського авторитету:

- авторитет придушення. Основою його є боязнь дитини своїх батьків, причиною якої є покарання за будь-яку провину, що сковує, паралізує її волю, породжує невпевненість, занижує самооцінку. Цей вид батьківського псевдоавторитету А. С. Макаренко вважав найнебезпечнішим;

- авторитет відстані. Сутністю його є намагання батьків бути якомога далі від дітей, менше спілкуватися з ними, уникати виявів ніжності, любові, уваги. Головне для них – зовнішні вияви поваги з боку дітей (звертання до батьків на «Ви», тон розмови тощо);

- авторитет чванства. Намагаючись компенсувати відсутність справжнього авторитету, батьки постійно хизуються перед дітьми своїми «заслугами», розраховуючи на їх повагу до себе. Будучи переконаними у своїй правоті, вони не припускають, що їхні рішення та оцінки можуть бути піддані сумніву, обговоренню. Традиційним для них є твердження: «Я краще знаю, що тобі потрібно!»

- авторитет педантизму. Основою його є тотальний контроль за поведінкою дітей, організація їх на педантичне виконання всіх вимог і обов'язків, суворе дотримання режиму;

- авторитет резонерства (франц. *raisonneur* – людина, яка повчає). Схильні до резонерства батьки постійно повчають своїх дітей, перетворюючи спілкування з ними на тривалі й нудні нотації, що часто збуджує у дітей внутрішній спротив;

- авторитет любові. Не маючи справжнього авторитету, батьки вимагають від дитини слухняності як доказу своєї любові, спекулюють на їхніх почуттях («Якщо любиш маму, то ...»). Самі вони теж наголошують на своїй любові, вимагаючи від дитини слухняності («Якщо хочеш, щоб я тебе любила, то ...»);

- авторитет підкupu. Вимагаючи бажаної поведінки дитини, батьки обіцяють їй за те різноманітні матеріальні блага, поступки тощо. Така практика є особливо цинічною, аморальною;

- авторитет доброти. Такій моделі взаємодії властиві намагання батьків наголошувати на своєму винятково доброму ставленні до дитини, у всьому потакати їй, що породжує відчуття всездозволеності. Як правило, так діє один із дорослих, намагаючись вигідно постати в очах дитини, на відміну від іншого;

- авторитет дружби. Рівноправне спілкування, своєрідне панібратство, часто породжує грубощі в спілкуванні, зневажливе ставлення дітей до батьків, а також інших дорослих. Усе це не має нічого спільного із ширим ставленням, справжньою дружбою, взаємоповагою батьків і дітей.

Батьки, які по-справжньому люблять дітей, усвідомлюють свою місію, намагаються здобути визнання в очах дитини своєю мудрістю,

людськими чеснотами, зацікавленим, добрим, обґрунтовано вимогливим ставленням до неї, до себе, інших людей. Важливо, щоб дитина, спостерігаючи за своїми батьками, сама високо оцінила їх, виявила прагнення бути подібною на них [2].

У сучасній практиці сімейного виховання досить виразно виділяється три стилі (види) відносин: авторитарні, демократичні та ліберальний.

Авторитарний стиль батьків у відносинах з дітьми характеризується строгістю, вимогливістю, безапеляційністю. Загрози, підганання, примус – ось головні засоби цього стилю. У дітей він викликає почуття страху, незахищеності. Психологи стверджують, що це веде до внутрішнього опору, який проявляється зовні в грубості, брехливості, лицемірстві. Батьківські вимоги викликають або протест і агресивність, або звичайну апатію і пасивність.

Авторитарний тип відносин батьків до дитини А. С. Макаренко поділяв на два різновиди, які він називав авторитетом придушення і авторитетом відстані і чванства. «Авторитет придушення» він вважав найстрашнішим і диким проявом. Жорстокість і терор – ось основні особливості такого ставлення батьків (частіше батька) до дітей. Завжди тримати дітей в страху – такий головний принцип деспотичних відносин. Цей спосіб виховання неминуче дає безвільних, боязких, ледачих, забитих, озлоблених, мстивих дітей.

Ліберальний стиль передбачає всепрощення, терпимість у відносинах з дітьми. Джерелом її є надмірна батьківська любов. Діти ростуть недисциплінованими, безвідповідальними. Попустицький тип відносини А. С. Макаренко називає «авторитетом любові». Суть його полягає в потуранні дитині, у гонитві за дитячої прихильністю шляхом прояви надмірної ласки, вседозволеності. У своєму прагненні завоювати дитину батьки не помічають, що виховують егоїста, людину лицемірну, розважливу, що не вміє пристосовуватися до людей. Це соціально небезпечний спосіб відносин з дітьми. Педагогів, які виявляють таке всепрощення по відношенню до дитини, А. С. Макаренко називав «педагогічними бестіями», що здійснюють самий нерозумний, самий безпутний вид взаємовідносин [3].

Демократичний стиль характеризується гнучкістю. Батьки, мотивуючи свої вчинки і вимоги, прислухаються до думки дітей, поважають їх позицію, розвивають самостійність суджень. В результаті діти краще розуміють батьків, ростуть розумно слухняними, ініціативними, з розвиненим почуттям власної гідності. Діти бачать в батьках зразок громадянськості, працьовитості, чесності і бажання зробити їх такими, якими є самі.

Таким чином, знання типових відносин в сім'ях і стилів батьківського виховання допомагає вчителю краще, швидше і точніше зрозуміти, з якою родиною він має справу. Для кожного типу негативних відносин існують свої способи їх подолання.

Розумна система стягнень не тільки законна, але й необхідна, був переконаний А. С. Макаренко. Вона допомагає оформитися у міцний людський характер, виховує почуття відповідальності, тренує волю, людську гідність, вміння протистояти спокусам і долати їх.

Методи виховання дітей у сім'ї – це шляхи (засоби), за допомогою яких здійснюється цілеспрямований педагогічний вплив батьків на свідомість і поведження дітей. Вони не відрізняються від загальних методів виховання, але мають свою специфіку:

- вплив на дитину індивідуальний, заснований на конкретних вчинках і пристосований до особистості;
- вибір методів залежить від педагогічної культури батьків: розуміння мети виховання, батьківської ролі, уявлень про цінності, стилі відносин у сім'ї і т. п. [5]

Тому методи сімейного виховання несуть на собі яскравий відбиток особистості батьків і невіддільні від них. Скільки батьків, стільки різновидів методів. Всі батьки використовують загальні методи сімейного виховання: переконання (пояснення, вселяння, рада); особистий приклад; заохочення (похвала, подарунки, цікава для дітей перспектива), покарання (позбавлення задоволень, відмова від дружби, тілесні покарання). В деяких сім'ях за порадою педагогів створюються і використовуються виховують ситуації.

Різноманітні засоби вирішення виховних завдань в родині. Серед цих засобів: слово, фольклор, батьківський авторитет, праця, вчення, природа, домашній побут, національні звичаї, традиції, громадська думка, духовний і моральний клімат сім'ї, преса, радіо, телебачення, розпорядок дня, література, музеї та виставки, ігри та іграшки, демонстрації, фізкультура, спорт, свята, символи, атрибути, реліквії і т. д. Вибір і застосування методів батьківського виховання спирається на ряд загальних умов [5]:

1. Знання батьками своїх дітей, їх позитивних і негативних якостей: що читають, чим цікавляться, які виконують доручення, які відчувають труднощі, які відносини з однокласниками і вчителями, дорослими, маленькими, що більше всього цінують в людях і т. д. Особистий досвід батьків, їх авторитет, характер відносин у родині, прагнення виховувати особистим прикладом також позначаються на виборі методів. Ця група батьків зазвичай вибирає візуальні методи.

2. Якщо батьки віддають перевагу спільної діяльності, то зазвичай превалюють практичні методи. Інтенсивне спілкування під час спільної праці, переглядів телепередач, походів, прогулянок дає гарні результати: діти більш відверті, це допомагає батькам краще зрозуміти їх. Немає спільної діяльності – немає ні підстав, ні можливості для спілкування.

3. Педагогічна культура батьків робить вирішальний вплив на вибір методів, засобів, форм виховання. Помічено здавна, що в сім'ях педагогів, освічених людей діти завжди краще виховані. Отже, вчити педагогіку, опанувати секретами виховного впливу – зовсім не розкіш,

а практична необхідність. «Педагогічні знання батьків особливо важливі в той період, коли батько і мати є єдиними вихователями своєї дитини... У віці від 2 до 6 років розумовий розвиток, духовне життя дітей в вирішальною мірою залежить від... елементарної педагогічної культури матері і батька, яка виражається в мудрого розумінні найскладніших душевних рухів людини, яка розвивається», – писав В. А. Сухомлинський [8].

Типовою помилкою у багатьох сім'ях, де діти педагогічно запуснені, є прагнення батьків як можна швидше, одним махом, перевиховати їх. Не менш типовою є помилка, коли єдиний у батьків дитина захоплює в родині привілейоване становище. Йому все дозволено, кожне його бажання негайно виповнюється. Бабусі і дідусі, а іноді мами і тата виправдовують таке ставлення до дитини тим, що «їм дісталось багато труднощів і негараздів, так нехай хоч дитя поживе в своє задоволення». І росте в родині егоїст, тиран, улюбленець. Коли це помітять, стає очевидним, що необхідно вжити найжорсткіших заходів. Але будь-яка переробка – справу набагато важче, ніж правильне виховання з ранніх років, так як в процесі різкого перевиховання і вживання суворих заходів травмується нервова система. Саме в цих випадках виникає реальна можливість зробити з дитини неврастеніка.

Ще одна помилка, що допускається батьками, – сувора, до жорстокості, влада над дітьми з раннього віку. У дитинстві дитина пізнає всі види покарання. За найменшу витівку його б'ють, за недоумство карають. Батьки, які намагаються всіляко способами ухилитися від занять з дітьми, допускають вже не помилку: те, що вони роблять, називається іншими словами. Підхід примітивний: відмахнутися, а деколи відкупитися від своїх чад. Дітям надається повна свобода, якої вони, зрозуміло, ще не вміють користуватися. Дитяча бездоглядність, виявляється, не завжди є наслідком зайнятості батьків. Це відсутність необхідного догляду за ними.

Підсумовуючи, згадаємо, що якихось особливих методів сімейного виховання не існує. Застосовуються загальні методи переконання (пояснення, вселяння, рада); особистий приклад; заохочення (похвала, подарунки, цікава для дітей перспектива), покарання (позбавлення задоволень, відмова від дружби, тілесні покарання). У сімейному вихованні методи набувають особистісну спрямованість.

Велике значення праць А. С. Макаренка в розробці цілей виховання. Для кожної епохи і для кожного покоління, вважав А. С. Макаренко, мета виховання повинна визначатися діалектично, тобто її потрібно знаходити у вимогах суспільства в даний час. А. С. Макаренко з граничною точністю визначив цілі виховання, виконав завдання формування людини-борця, патріота, трудівника, колективіста з високим почуттям соціальної відповідальності і дисципліни.

А. С. Макаренко обґрунтував взаємозв'язок виховання і вивчення особистості дитини, колективу і особистості, навчання і виховання;

показав співвідношення педагогіки з іншими науками, розкрив шляхи узгодження шкільного, сімейного і позашкільного виховання. Проблемі створення гармонії суспільного і особистого інтересу у вихованні Антон Семенович присвятив багато років педагогічної діяльності і багато сторінок своїх творів. У цій гармонії він бачив щастя людини і суть виховання. Виховання в колективі він розглядав як метод, спільний для всіх і який у той же час дає можливість розвиватися кожному.

Макаренківська концепція сімейного виховання, прекрасно викладена ним у «Книзі для батьків», лягла в основу змісту шкільного курсу «Етика і психологія сімейного життя» і займає важливе місце в тематиці батьківського педагогічного всеобучу. І в цьому розділі теорії виховання ми ще в боргу перед пам'яттю великого педагога [8].

Варто відзначити, що теоретичні положення А. С. Макаренка, що стосуються соціальної сутності виховання, його суспільного характеру не втратили своєї актуальності і в сучасних умовах. Вони допомагають молодим батькам у вихованні своїх дітей, тому вважаємо необхідним при виконанні соціально-педагогічної підтримки молодих сімей знайомити їх з педагогічною спадщиною А. С. Макаренка.

Список використаної літератури

- 1. Бабочкин П. И.,** Плотников А. Д. Положение молодой семьи в Российской Федерации / П. И. Бабочкин, А. Д. Плотников – М. : Знания, 2002. – 318 с. **3. Батьківський** авторитет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ualib.com.ua/br_1623.html. **3. Законодавство** України про сім'ю: [офіційні тексти із змін. станом на 15 лют. 2002р.] / Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – № 3. – 384 с. **4. Лазарев А. А.** Семейная педагогика: Учебное пособие / А. А. Лазарев – М. : Академия, 2005. – 314 с. **5. Макаренко А. С.** О воспитании в семье: Изб. пед. произведения / [Вступит. статья Е. Медынского и И. Петрухина]. – М. : Учпедгиз, 1955. – 320 с. **6. Макаренко А. С.** Педагогические сочинения в восьми томах / А. С. Макаренко. – М. : Педагогика, 1983 – 1986. – Т. III. – С. 471 – 473. **7. Макаренко А. С.** Педагогические сочинения в восьми томах / А. С. Макаренко. – М. : Педагогика, 1983-1986. – Т. IV. – С. 63. **8. Максимюк С. П.** Педагогіка : навч. посіб. / С. П. Максимюк – К. : Кондор, 2005. – 667 с.

Скромна О. П. Соціально-педагогічна підтримка молодій сім'ї в працях А. С. Макаренка

У статті обґрунтовується необхідність соціально-педагогічної підтримки молодій сім'ї; дається тлумачення поняттю молода сім'я; розкриваються особливості молодій сім'ї та проблеми, з котрими вони стикаються; описується вчення А. С. Макаренка про батьківський авторитет та види батьківського авторитету, розкриваються стилі (види) відносин батьків до дітей; розкривається специфіка методів виховання

дітей у сім'ї; перелічуються засоби вирішення виховних завдань в родині; описуються типові помилки, яких допускаються батьки при вихованні.

Ключові слова: молода сім'я, соціально-педагогічна підтримка; батьківський авторитет, методи виховання, стилі (види) відносин батьків до дітей; методів виховання дітей у сім'ї.

Скоромная А. П. Социально-педагогическая поддержка молодой семьи в работах А. С. Макаренко

В статье обосновывается необходимость социально-педагогической поддержки молодой семьи; дается толкование понятия молодая семья; раскрываются особенности молодой семьи и проблемы, с которыми они сталкиваются; описывается учение А. С. Макаренко о родительском авторитете и виды родительского авторитета, раскрываются стили (виды) отношений родителей к детям; раскрывается специфика методов воспитания детей в семье; перечисляются средства решения воспитательных задач в семье; описываются типичные ошибки, которые допускают родители при воспитании.

Ключевые слова: молодая семья, социально-педагогическая поддержка; родительский авторитет, методы воспитания, стили (виды) отношений родителей к детям; методы воспитания детей в семье.

Skoromnaya A. P. Socio-pedagogical support of young family in works of A.S. Makarenko

In the article the necessity of socio-pedagogical support of young family is grounded; the interpretation of a concept "young family" is given; the characteristics of young families and the problems they are concerned about are discovered; the value of family education of a child is described from A. S. Makarenko's perspective; the studies of parental authority by A. S. Makarenko and types of paternal authority are described, the types of paternal authority substitution are distinguished; the styles (kinds) of parents attitude to children, which are discriminated in modern practice of family education, are discovered; the peculiarity of educational methods of children upbringing in a family is revealed; the means of solving educational tasks in a family are named; a number of general conditions, which the usage of methods of paternal education are based on, are described; interconnection of education and study of a child personality, community and personality, education and upbringing are grounded; the correlation of pedagogy with other sciences is established.

Key words: a young family; socio-pedagogical support; parental authority; methods of education; styles (kinds) of parents attitude to children; methods of children education in a family.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Харченко С. Я.